Опинившись на Місяці, вона все роздивлялася, захоплено вигукувала:

— Ніколи не думала, що тут так гарно!

Він водив її безконечними тунелями Селенополісу, показував поверхневі споруди, що прозорим склепінням підпирали чорне, всіяне зорями небо.

— А ходити як легко, сину!..

Голос у матері дзвінкий, ще зовсім молодий — може, тому, що вона співуча? Скільки пам'ятає її, любила співати. На свята, шануючи гостей, співала весело, запально, а в будні, за домашньою роботою,— притишено і трохи сумовито. Навіть і в розмові ніби не вимовляла слова — виспівувала їх. Та зараз в її голосі було щось таке... чи не звичне, чи що... Може, це її так схвилював переліт до Місяця? Він вслухається в цей до щему рідний голос і ніяк не може втямити, що ж бринить у ньому...

— А в нас цвітуть сади. Якби тільки приморозки не впали... Урожай буде!.. Приїдеш у відпустку цього літа?

Хотів сказати їй про експедицію, слова ледь не злетіли з вуст, але... Навіщо тривожити матір? Тривожити... Ага, он воно що — в її голосі чується тривога! Слова веселі, а голос тривожний. Невже здогадалася, що це — прощання?

— Хоч тут і легко ходити,— сказав матері,— але відстані чималенькі. Селенополіс займає понад сто квадратних кілометрів. Давайте, мамо, трохи під'їдемо.

Доріжка, помережана смугами зеленого пластика, понесла їх лункими тунелями, високими печерами, стіни яких іскрилися в світлі

кварцових ламп. На поверхню їх виніс ескалатор. Мати мовчки дивилася на велетенське шатрище, яке квіткою конвалії накривало кратер, діаметром не менше кілометра.

— Майдан Здружених Націй,— пояснив матері.— Після роботи сюди сходяться діти різних народів Землі. Всі, хто працює в Селенополісі. О. А он до озера пішла група туристів. Поплавати на Місяці — екзотика!

— Еге, в Дніпрі, мабуть, краще. Ось як буде тобі відпустка...

"Найдорожча, ненаглядна моя мамо...— подумки звертався до неї.— Коли—то мені випаде побувати на Землі, та чи й випаде..."

Хоч мати й тамувала тривогу, ховала її глибоко в серці, але вона відчувалася і в інтонації, і в погляді, і в зітханнях. Навіть усмішка якось не так освітлювала її миле обличчя, якого вже торкнулись літа.

Коли оглядали панораму астродрому, де в чорну глибінь космосу націлились два кораблі завбільшки з Останкінську телевізійну вежу, мати знову зітхнула.

— Що то?

— Кораблі далекої дії, мамо. Готується експедиція до сусідньої планетної системи.

Примруженими очима дивилась на ті ракети, а там поралися, снували монтажники, зовсім дрібненькі на такій відстані. Тихо сказала:

— І чого летіти казна-куди? Навіщо наражатись на небезпеку?

— Це надійні кораблі, мамо. Екстраклас.

— А хіба не доцільніше було б спочатку повністю опанувати Місяць, зрештою всі планети Сонячної системи, а тоді вже...

Тепер він зітхнув.

— Звичайно, якась логіка у твоїх міркуваннях є. Але...

— Але що?

— Ну, хіба я знаю...

Ох, як йому кортіло розповісти про цей омріяний політ, про те, як він хвилювався, проходячи відбіркову комісію! Але стримався. Це ж останнє побачення перед стартом, останнє,— навіщо ж його затьмарювати? Мати — це ж мати, зараз почне свої жалі... А йому так приємно, радісно слухати її. Нехай говорить що завгодно, аби тільки чути, сприймати, всотувати в душу цей рідний, єдиний серед мільярдів голос.

— Ти, гадаєш, чому людина приживається на Місяці? — філософствувала мати.— Бо перебуває у сфері тяжіння рідної Землі, рідного Сонця. Це ж простір, відведений нам природою! А покинути своє Сонце... Хто його зна, що може статися...

Він слухає і слухає, наче п'є джерельну воду десь на Землі, в тіні дерев. А мати показує очима на величну голубу кулю і, притишивши голос, веде далі:

— Поглянь, сину, це ж чудо... Пливе у просторі Земля, сама собою, он бач, снігова шапка на полюсі, а як виблискує океан... Колиска життя! То як же це так — узяти й покинути цю дивовижну красу?..

Йому наче відкрилися очі, він глянув на рідну планету і побачив, яка вона прекрасна,— справжнє чудо природи.

Досі незнане почуття охопило його — защеміло серце.

— То коли ж у тебе відпустка?

— Не знаю, мамо... Через те й запросив, що не знаю. Невідомо, коли побачимось...

А сам добре знав, що відпустки вже не буде. І матір бачить востаннє. Холодок далекої — ой, якої далекої! — мандрівки вже сповнював йому груди.

— Постарайся хоч на осінь,— благально каже вона.— Саме яблука, груші... Та й кавуни...

— Гадаєте, мені не кортить походити босоніж по росяній землі?

— От і походиш. Погостюєш у родичів, товаришів.

Ні, мати й не припускає, що син помчить у космос і навіки втратить усіх своїх близьких.

— А ставок наш поглибили,— скільки там риби!.. Ти ж любиш рибал...

— Чергового оператора на вахту! — пролунало з динаміка.

Торкнувся кнопки, екранчик погас, змовк материн голос.

— Іду!

Він частенько прокручує цей запис і наче знову ходить з матір'ю по Місяцю, бачить рідну планету. Бо вони таки покинули своє Сонце, навіть

у телескопі воно видніється звідси зірочкою 12-ої величини. А Землі вже давно не видно.

Чому вони полетіли? Може, тому, що молоді. І людство молоде.